

РОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ «АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чайковська У. В.

асистент кафедри української мови

Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

ORCID ID 0009-0001-1419-7938

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз ролі дисципліни «Академічне письмо та доброчесність» у формуванні культури наукової комунікації у закладах вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена трансформаційними процесами в сучасній вищій освіті, посиленням вимог до якості наукових текстів, рівня академічної культури та дотримання етичних стандартів наукової діяльності в умовах інтеграції української освітньої системи до європейського та світового науково-освітнього простору. У роботі обґрунтовано, що культура наукової комунікації є складним, багатовимірним феноменом, який охоплює мовний, когнітивний, дослідницький та етичний компоненти академічної діяльності.

Методологічну основу дослідження становлять методи теоретичного аналізу наукових джерел, системного та порівняльного аналізу, а також узагальнення й інтерпретації, що забезпечило цілісний підхід до осмислення порушеної проблематики.

У результаті дослідження встановлено, що дисципліна «Академічне письмо та доброчесність» виконує важливі інтегративну та ціннісно-орієнтаційну функції в освітньому процесі, сприяє формуванню навичок створення наукових текстів, розвитку критичного мислення, відповідального ставлення до інтелектуальної праці та усвідомлення академічної доброчесності як фундаментальної цінності академічної спільноти. Наголошено на необхідності системного та міждисциплінарного підходу до викладання зазначеної дисципліни як важливої умови підвищення рівня культури наукової комунікації та загальної якості підготовки здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: академічне письмо, академічна доброчесність, культура наукової комунікації, вища освіта, академічна культура, науковий стиль.

Chaikovska U. V. The role of the course “Academic Writing and Integrity” in shaping the culture of scientific communication in higher education institutions

The article provides a comprehensive theoretical and methodological analysis of the role of the course “Academic Writing and Integrity” in shaping the culture of scientific communication in higher education institutions. The relevance of the study is determined by ongoing transformational processes in contemporary higher education, the increasing requirements for the quality of academic texts, the level of academic culture, and adherence to ethical standards of scholarly activity in the context of Ukraine’s integration into the European and global academic space. The paper substantiates that the culture of scientific communication is a complex and multidimensional phenomenon encompassing linguistic, cognitive, research, and ethical components of academic activity.

The methodological framework of the study is based on methods of theoretical analysis of scholarly sources, systemic and comparative analysis, as well as generalization and interpretation, which ensured a holistic approach to understanding the research problem. The findings indicate that the course “Academic Writing and Integrity” performs an important integrative and value-oriented function within the educational process, contributing to the development of academic writing skills, critical thinking, responsible attitudes toward intellectual work, and awareness of academic integrity as a fundamental value of the academic community. The study emphasizes the necessity of a systematic and interdisciplinary approach to teaching this course as a key condition for enhancing the culture of scientific communication and improving the overall quality of higher education training.

Keywords: academic writing, academic integrity, culture of scientific communication, higher education, academic culture, academic style.

Вступ. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується істотним посиленням вимог до якості наукових досліджень, рівня академічної культури та етичної відповідальності всіх учасників освітнього процесу. У контексті глобалізації знань, активізації академічної мобільності та зростання ролі міжнародної наукової співпраці дедалі більшого значення набуває здатність науковців і здобувачів вищої освіти ефективно здійснювати наукову комунікацію відповідно до загальноприйнятих світових стандартів.

В умовах інтеграції української системи вищої освіти до європейського та світового науково-освітнього простору формування культури наукової комунікації постає як одне з пріоритетних освітніх і наукових завдань. Така культура ґрунтується на принципах академічної доброчесності, логічності та послідовності викладу наукового матеріалу, аргументованості висновків, коректного використання джерельної бази, дотримання мовних, стилістичних і жанрових норм наукового мовлення. Відсутність або недостатній рівень сформованості цих компонентів негативно позначається як на якості наукових досліджень, так і на репутації закладів вищої освіти загалом.

Одним із ключових інструментів формування культури наукової комунікації є дисципліна «**Академічне письмо та доброчесність**», яка посідає важливе місце у професійній підготовці здобувачів вищої освіти незалежно від спеціальності. Її зміст спрямований не лише на формування практичних навичок створення наукових текстів різних жанрів, а й на розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей, відповідального ставлення до інтелектуальної праці, усвідомлення цінностей і норм академічної спільноти.

Попри зростання уваги до проблем академічної доброчесності на нормативному та інституційному рівнях, у практиці вищої освіти й надалі фіксуються такі негативні явища, як академічний плагіат, формальний підхід до написання наукових робіт, недостатній рівень культури цитування, слабка аргументація та логічна непослідовність викладу. Це зумовлює потребу в ґрунтовному науковому осмисленні ролі дисципліни «Акаде-

мічне письмо та доброчесність» у формуванні культури наукової комунікації як системного й багатоаспектного явища.

Метою статті є аналіз значення дисципліни «Академічне письмо та доброчесність» у формуванні культури наукової комунікації у закладах вищої освіти, визначення її основних функцій, методологічних засад та впливу на професійний і науковий розвиток здобувачів вищої освіти.

Методи та методики дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили цілісність, логічну послідовність і наукову обґрунтованість аналізу проблеми формування культури наукової комунікації у вищій освіті.

Провідним методом дослідження є **теоретичний аналіз наукових джерел**, присвячених проблемам академічного письма, академічної доброчесності, наукової комунікації та академічної культури. Застосування цього методу дало змогу узагальнити наявні наукові підходи, систематизувати концептуальні положення, уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження та окреслити сучасні тенденції розвитку академічної культури в закладах вищої освіти.

Із метою комплексного розгляду досліджуваного явища застосовано **метод системного аналізу**, який дав змогу розглядати дисципліну «Академічне письмо та доброчесність» як складову частину цілісної освітньої системи. У межах цього підходу дисципліну проаналізовано у взаємозв'язку з іншими компонентами професійної підготовки здобувачів вищої освіти, їхньою науково-дослідною діяльністю та загальними принципами функціонування академічного середовища.

Методи узагальнення та інтерпретації застосовано для формулювання науково обґрунтованих висновків щодо впливу зазначеної дисципліни на формування мовної, дослідницької та етичної компетентностей студентів і розвитку культури наукової комунікації загалом.

Результати. Культура наукової комунікації є складним і багатовимірним явищем, що охоплює мовний, когнітивний, етичний і соціальний аспекти наукової діяльності. Вона перед-

бачає не лише володіння нормами наукового стилю, а й уміння формулювати наукові проблеми, логічно структурувати дослідницький матеріал, аргументовано відстоювати власну позицію, коректно інтерпретувати результати попередніх досліджень і дотримуватися етичних стандартів академічної взаємодії.

Академічна доброчесність у сучасному цивілізованому світі виступає ключовим чинником, який формує внутрішню гармонію особистості, міцність її характеру та послідовність моральних принципів. Вища освіта, реалізуючи свої освітні та дослідницькі функції, виступає своєрідним механізмом закріплення цього фундаменту через системне впровадження принципів академічної доброчесності. Ці принципи спрямовані на виховання інтелектуальної гідності, формування відповідального ставлення до власної та чужої інтелектуальної праці, а також на розвиток поваги до різноманіття думок, ідей і культурних підходів. Завдяки цьому вищі навчальні заклади не лише забезпечують підготовку висококваліфікованих фахівців, а й реалізують свою соціальну місію – створення суспільства, де наука і знання служать моральним і етичним орієнтиром, а академічна взаємодія ґрунтується на чесності, відкритості та взаємоповазі.

В умовах суттєвих трансформацій у суспільних відносинах, що супроводжуються реформуванням як національних, так і міжнародних інститутів, стає очевидним, що процеси транснаціоналізації, інноваційного розвитку та поступової інтеграції української освітньої системи у європейський освітній простір відіграють визначальну роль у формуванні майбутнього України як сучасної європейської держави. Ці чинники не лише змінюють традиційні освітні практики, а й стимулюють формування нових академічних цінностей, які стають підґрунтям для виховання інтелектуально активної, соціально відповідальної та мотивованої до власного розвитку молоді. У цьому контексті головним завданням сучасної освіти є підготовка молодого покоління, здатного ефективно брати участь у глобальних процесах, де знання, критичне мислення та інноваційні компетентності виступають ключовими чинниками професійного та особистісного успіху [2, с. 113–118].

Дисципліна «Академічне письмо та доброчесність» відіграє визначальну роль у формуванні зазначених компонентів, оскільки забезпечує системне оволодіння здобувачами вищої освіти нормами наукового мовлення, жанровими особливостями наукових текстів, принципами побудови аргументації, правилами цитування та академічного оформлення джерел. Водночас вона сприяє формуванню усвідомлення цінності авторства, відповідальності за результати власної інтелектуальної діяльності та поваги до наукового доробку інших дослідників.

Принципово важливим є те, що в межах цієї дисципліни академічна доброчесність розглядається не лише як система заборон або санкцій, а й як базова цінність академічної спільноти. Такий підхід сприяє формуванню внутрішньої мотивації студентів до чесної наукової діяльності, розвитку академічної самосвідомості та етичної відповідальності.

Дотримання принципів академічної доброчесності нерозривно пов'язане з розвитком умінь і навичок академічного письма. Оволодіння академічним письмом і комунікативною компетентністю є ключовою умовою ефективного навчального процесу, результативної науково-дослідної діяльності та формування фахової компетентності здобувачів освіти. Водночас ці складники відіграють важливу роль у забезпеченні успішної соціокультурної та міжкультурної взаємодії у сучасному освітньому й професійному середовищі [6, с. 93–103].

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти опановують навички критичного аналізу наукових джерел, що є ключовим елементом культури наукової комунікації. Вони навчаються оцінювати достовірність і наукову значущість інформації, відрізнити науково обґрунтовані твердження від суб'єктивних суджень, логічно вибудовувати аргументацію та формулювати обґрунтовані висновки.

Проте на глобальному рівні питання академічної доброчесності та розвитку академічної культури залишається актуальним і викликає постійне занепокоєння у сфері освіти та науки. Оскільки деякі форми академічної недоброчесності складно виявити та оцінити, жодна країна не може стверджувати про повне

позбавлення від проявів неправомірної поведінки в освітній сфері. У контексті розгляду теми даного дослідження важливо звернути увагу на діяльність міжнародних та національних інституцій, організацій, спеціалізованих центрів, а також проєктів і стратегій, створених із метою забезпечення академічної доброчесності. Аналіз їхніх функцій та ролі дає змогу оцінити внесок цих структур у формування академічної культури та забезпечення високих стандартів наукової етики в закладах вищої освіти України [5, с. 144–148].

Разом із тим дискусійним залишається питання ефективності викладання академічного письма за умов обмеженої кількості навчальних годин. Багато дослідників наголошують, що формування стійких навичок наукової комунікації потребує систематичного та міждисциплінарного підходу, а також інтеграції принципів академічного письма в процес вивчення інших фахових дисциплін. У цьому контексті дисципліна «Академічне письмо та доброчесність» має виконувати інтегративну функцію, поєднуючи мовний, дослідницький та етичний складники освітнього процесу.

У процесі опанування дисципліни студенти формують системне уявлення про засади академічного письма, принципи логічної організації наукового тексту, правила коректного використання джерел та дотримання норм академічної доброчесності. Особлива увага приділяється розвитку практичних навичок створення академічних текстів різних жанрів, що дає змогу здобувачам вищої освіти свідомо й ефективно застосовувати набуті знання у навчальному процесі.

Сформовані компетентності знаходять практичну реалізацію під час виконання наукових досліджень, підготовки рефератів, курсових і кваліфікаційних робіт, розрахунково-графічних завдань, а також під час усного

й візуального представлення результатів досліджень у формі доповідей та презентацій. Опанування дисципліни сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей і вміння аргументовано викладати власну позицію, що є необхідною передумовою успішної наукової комунікації.

Окрім того, отримані знання та навички мають довготривалу цінність і застосовуються у подальшій професійній діяльності випускників, забезпечуючи їх готовність до роботи з інформацією, підготовки аналітичних матеріалів, участі у проєктній та дослідницькій діяльності, а також до дотримання високих етичних стандартів у професійному середовищі.

Висновки. Дисципліна «Академічне письмо та доброчесність» є вагомим чинником формування культури наукової комунікації у закладах вищої освіти. Її значення полягає у формуванні мовної, дослідницької та етичної компетентностей здобувачів вищої освіти, розвитку критичного мислення, академічної відповідальності та усвідомлення цінностей наукової спільноти.

У процесі вивчення цієї дисципліни студенти опановують не лише техніку створення наукових текстів, а й усвідомлюють академічну доброчесність як фундамент довіри, взаємоповаги та сталого розвитку наукового середовища. Це сприяє підвищенню якості наукових досліджень, формуванню позитивного іміджу закладів вищої освіти та їх повноцінній інтеграції у міжнародний освітній і науковий простір.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з аналізом ефективних педагогічних технологій викладання академічного письма, розробленням міждисциплінарних моделей формування культури наукової комунікації та вивченням впливу академічної доброчесності на професійну й наукову самореалізацію випускників закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Академічне письмо : навчальний посібник / уклад. С. К. Ревуцька, В. М. Зінченко. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
2. Борідко О. Р. Формування навичок академічного письма як засіб протидії академічній недоброчесності. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка». 2025. Вип. 34. С. 113–118.
3. Іванова О. С., Горицька О. В., Шаповалова Т. Г. Академічна доброчесність як запорука забезпечення якості освіти. Перспективи та інновації науки. 2022. № 3(8). С. 84–97. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3\(8\)-84-97](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3(8)-84-97)

4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма : практикум. Кривий Ріг, 2019. 178 с.
5. Конівіцька Т. Я., Кусій М. І. Академічна доброчесність в освітньо-науковому просторі: питання реалізації. Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 49. Т. 2. С. 144–148.
6. Радченко Н. Г. Академічна доброчесність та навички якісного академічного письма як важливі компетентності здобувачів вищої освіти. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти. 2022. № 25. С. 93–103.
7. Фенцик О. М. Формування академічної грамотності здобувачів вищої освіти у процесі фахової підготовки. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 73. Т. 2. С. 226–231.

References

1. Revutska, S. K., & Zinchenko, V. M. (2019). *Akademichne pysmo: Navch. posibnyk* [Academic writing: Textbook]. Kryvyi Rih, Ukraine. [in Ukrainian].
2. Boridko, O. R. (2025). Formuvannya navychok akademichnoho pysma yak zasib protydyiy akademichny nedobrochesnosti [Developing academic writing skills as a means of counteracting academic dishonesty]. *Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 34, 113–118. [in Ukrainian].
3. Ivanova, O. S., Horytska, O. V., & Shapovalova, T. H. (2022). Akademichna dobrochesnist yak zaporuka zabezpechennya yakosti osvity [Academic integrity as a guarantee of education quality]. *Perspektyvy ta innovatsiyi nauky*, 3(8), 84–97. [in Ukrainian].
4. Koloyiz, Zh. V. (2019). *Osnovy akademichnoho pysma: Praktikum* [Fundamentals of academic writing: Practical guide]. Kryvyi Rih, Ukraine. [in Ukrainian].
5. Konivitska, T. Ya., & Kusiy, M. I. (2022). Akademichna dobrochesnist v osvito-naukovomu prostori: Pytannya realizatsiyi [Academic integrity in the educational and scientific space: Implementation issues]. *Innovatsiyina pedahohika*, 49(2), 144–148. [in Ukrainian].
6. Radchenko, N. H. (2022). Academic integrity and quality academic writing skills as important competencies of higher education students. Improving the Educational and Upbringing Process in Higher Education Institutions: A Collection of Scientific and Methodological Works, (25), P. 93–103. [in Ukrainian].
7. Fentsyk, O. M. (2020). Formuvannya akademichnoyi hramotnosti zdobuvachiv vyshchoyi osvity u protsesi fakhovoyi pidgotovky [Developing academic literacy of higher education students in the process of professional training]. *Pedagogy of Developing a Creative Personality in Secondary and Higher Education*, 73(2), 226–231. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 05.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026